

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7—2.

Nr. Wilno, dnia 1 sierpnia 1935 r. 1332.

T r e ś ć n u m e r u:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Dział. Str.

K r o n i k a .

1. Pismo sowieckie o planach niemieckich względem państw bałtyckich.—

I. 1.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

2. Nowy dyrektor "Elty".—
3. Nowy komendant m.Kowna.—
4. 15-lecie działalności szefa wydz.Prasowego w M.S.Z.
5. Zmiany personalne na Uniwersytecie.—
6. Sprawa reformy szkół rolniczych.—

III. "
" "
" "
" "

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

7. Zjazd kłajpedzkich Litwinów-rolników.

VII. 2.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

8. "Vil.Rytojus" o liczebności i sytuacji Litwinów wileńskich.—

VIII. "

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

Pismo sowieckie o planach niemieckich względem państw bałtyckich. "L.Aidas" Nr. 172 / z VII.1935 r./ zamieszcza streszczenie artykułu pisma sowieckiego "Journal de Moscou" w sprawie planów niemieckich i polskich nad Bałtykiem. Pismo sowieckie oświadcza, że prasa litewska i estońska przejawia troskę w związku ze wzrostem aktywności niemieckiej nad Bałtykiem. Zdaniem pisma Niemcy i Polska pragną wykorzystać swe wpływy w państwach bałtyckich i uzgodnić politykę tych państw z żądaniami bloku polsko-niemieckiego. W ten sposób próbuje się zrealizować dawne polskie marzenia o bloku polsko-bałtyckim, któryby się stał tym razem częścią systemu ekspansji polsko-niemieckiej na Wschód. W tym celu uważają Niemcy i Polska za potrzebne rozbić młody sojusz bałtycki, którego celem była obrona niepodległości trzech małych państw bałtyckich.-

Powodzenie tego planu oznaczałoby poważny cios dla bezpieczeństwa państw bałtyckich, ich niepodległości i ich interesów.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

Nowy dyrektor "Elty". Prasa ryska z 1.VII.35 r.: Jak. podają miarodajne źródła kowieńskie stanowisko dyrektora "Elty" opróżnione przez dr.Turauskasa, który został posłem litewskim w Czechosłowacji, obejmie dyrektor Wydziału Zachodniego M.Z.S. p.Dajlde. P.Dajlde od 15-stu lat pracuje już w M-stwie Spr.Zagr.

Nowy komendant m. Kowna. Prasa ryska z 1.VII.35 r.: Komendantem m.Kowna został mianowany płk.Talawiczius, który zajmował dotychczas stanowisko dowódcy oddziałów samochodów pancernych.

15 - l e c i e d z i a ł a l n o ś c i s z e f a w y d z i a ł u P r a s o w e g o w M. S. Z. Prasa ryska z 1.VII.35 r.: W tych dniach obchodziła 15-lecie swej prasy p.Awienajtisówna, pełniąca obowiązki szefa wydz.Prasowego w M.S.Z.

Z m i a n y p e r s o n a l n e n a u n i w e r s y t e c i e . Prasa kowieńska z 30.VII.1935 r.: Jak wiadomo, uchwalono, iż profesorowie Uniwersytetu W.W. nie mogą jednocześnie wykładać na Uniwersytecie i zajmować się praktyką adwokacką. W związku z tą uchwałą, odbędą zmiany w składzie profesorów wydziału prawnego. Wiadomem jest, że znaczną część profesorów, w tym profesorowie Janulajtis, Szalkauskas i in. pozostanie. Niejasną jest natomiast sytuacja profesorów Bieleckina, Tumenasa i Stankiewiczusa, którzy zajmują się praktyką adwokacką. O ile profesorowie opuszczają Uniwersytet, stanowiska ich obejmie kilku młodych asystentów, którzy od dłuższego czasu przygotowują się do objęcia katedr. Możliwym jest, że wiceprokurator Trybunału najwyższego Załkauskas będzie wykładał prawo karne.

S p r a w a r e f o r m y s z k ó ł r o l n i c z y c h . Prasa kowieńska z 30.VII.1935 r.: W niższych szkołach rolniczych nauka będzie mogła być przedłużona do 3 lat. Uczniowie wykonywujący wszystkie roboty polne, będą mogli otrzymać w szkołach bezpłatne mieszkanie, światło i opał.-

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

Z j a z d k ł a j p e d z k i c h L i t w i n ó w - r o l n i k ó w . Prasa kowieńska z 30.VII.1935 r.: 26 lipca odbył się w Kraju Kłajpedzkim zjazd przedstawicieli organizacji Litwinów-rolników. Przewodniczył przywódca związku b.członek Dyrektorjatu Żwilis. W swym przemówieniu oświadczył on m.in., że dążeniem związku jest zapewnienie Litwinom roli gospodarzy w swym kraju. Prezes Bruvelajtis wyraził się, że

żaden czyn Litwinów nie powinien być sprzeczny ze statutem, który Litwa przyjęła i lojalnie wypełnia. Dotychczas przeszkodą w pracy było stanowisko Sejniku. Dyrektorjat ze swej strony czynił dla rolników wszystko, co tylko mógł. Zostały odroczone na pół roku sprzedaże gospodarstw z przetargów, dużo zdziałano w celu ułatwienia zbytu produktów mlecznych. W dziedzinie kulturalnej usiłowano w ramach statutu walczyć o litewskie narodowe prawa i cele.

Następnie wygłosił przemówienie prezes komitetu litewskich organizacyj Kibrancas. Wskazał on, że w poprzednich latach władze centralne, działające według instrukcyj z zagranicy, zaniedbały interesy mieszkańców kraju. Była nawet prowadzona robota antypaństwowa. Wobec tego, zadanie organizacyj litewskich było trudne. Poprzedni i obecny Dyrektorjat już wprowadził w kraju porządek, jednak nie udało się dojść do porozumienia z niemieckimi partjami. Wobec zbliżających się wyborów, należy zaznaczyć, iż partje niemieckie miały dotychczas większość, pozyskując głosy litewskie zapomocą taniej demagogii i obietnic gospodarczych, a nawet teroru. Na taki stan rzeczy nie mógł spokojnie patrzeć rząd centralny. Zaczął on środkami prawnymi przeciwdziałać uciskowi litewskości w Kraju Kłajpedzkim, co wywołało ze strony Niemiec represje gospodarcze. Tak więc nieświadomieni Litwini kłajpedzcy, oddając swe głosy Niemcom, spowodowali konflikt, skutkiem którego cierpią sami, a również i ich bracia z Wielkiej Litwy. W przededniu wyborów do Sejniku sytuacja wymaga od litewskich organizacyj jedności, posłuszeństwa i niezmordowanej działalności.

Następnie agr.Zabieławiczius podkreślił zasługi rządu centralnego dla rolników Kraju Kłajpedzkiego. Rząd usiłuje uniezależnić rolników od rynku niemieckiego. Wkrótce zaczną już funkcjonować 5 nowych mleczarni i 16 punktów odtłuszczenia mleka, na których urządzenie rząd asygnował 400 tys.lt. Kryżys gnębi obecnie nie tylko rolników Kraju Kłajpedzkiego, lecz i cały świat. Niegodzi się ugiąć dla litra mleka, czy zbytu funta masła. Walka, którą obecnie prowadzi naród litewski, ma znaczenie na całe wieki.

Przybył też na zjazd wprost z Kowna Gubernator Kurkauskas. Gubernator powitał zjazd i oświadczył, że sam, będąc rolnikiem, rozumie troski zgromadzonych i będzie usiłował pomóc im w obecnej sytuacji. "Działalność moja, oświadczył Gubernator Kurkauskas, przypada na ciężkie czasy, ciężkie pod względem nie tylko politycznym, lecz i gospodarczym. Na pogorszenie sytuacji u nas wpływa wtrącanie się obcego państwa w nasze wewnętrzne sprawy i wykorzystywanie naszych rozbieżności. Duch litewski coraz bardziej krzepnie w kraju, jeżeli będziemy polegać na własnych siłach i będziemy zgodni - zyskamy zaufanie wśród wszystkich mieszkańców kraju".

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

"Vilniaus Rytėjus" o liczebności i sytuacji Litwinów wileńskich. /c.d./ "Vil.Ryt." Nr. 58 /z VII.1935 r./Art.p.t. "Co robić?". Streszczenie:

W ten sposób w 1933/34 r. w Wileńszczyźnie uczyło się po litewsku, ew. słyszało w szkołach język litewski 5.979 dzieci, a więc trochę więcej niż 1/3 ogółu dzieci w wieku szkolnym. Pozostałe dzieci uczęszczały do szkół nielitewskich, lub też nie uczęszczały do żadnej szkoły. Biorąc za podstawę stosunki szkolne w całej Polsce do szkół nie uczęszczało wogóle 17-18% dzieci w wieku szkolnym, a więc ok.2.500 dzieci litewskich rośnie na analfabetów, podczas, gdy 6.521 dzieci uczęszcza do szkół nielitewskich.-

W 1934/35 roku szkolnym sytuacja szkół litewskich w Wileńszczyźnie uległa jeszcze większej zmianie. Jak wiadomo Kuratorium zamknęło 12 szkół litewskich /w Kabelach, Szklarach, Mustejce, Mar-gońcach, Wieciunach, Mosznicy, Nierawach, Kabelach Nr.2, Kiłtach, Pożemiszkach, Kokszałach i Koniawie/. W ten sposób "Rytasowi" wileńskiemu pozostało tylko trzy szkoły. Nie wiadomo przytem, czy w tym czasie wzrosła liczba litewskich szkół publicznych. Sądzić przeto należy, że jeżeli nie 2/3, to conajmniej 1/2 dzieci litewskich nie uzyska nauki w języku litewskim. Jest to fakt bezsporny.

Mówiąc o wytworzonej sytuacji szkolnictwa litewskiego, należy zaznaczyć wyraźnie, iż polityka władz oświatowych zmierza do tego, ażeby były tylko państwowe szkoły litewskie.

